

ZLEPŠOVANIE KVALITY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA V MESTÁCH PROSTREDNÍCTVOM PROJEKTU EURÓPSKY TÝŽDEŇ MOBILITY A REALIZÁCIA JEHO AKTIVÍT V MESTE PREŠOV

JAROSLAV DODECKÝ

IMPROVING THE ENVIRONMENTAL QUALITY IN CITIES BY MEANS OF A EUROPEAN MOBILITY WEEK AND THE REALIZATION OF ACTIVITIES IN THE CITY OF PREŠOV

ABSTRAKT

Cieľom článku bolo popísať možnosti využitia ekologického medzinárodného projektu – Európsky týždeň mobility (ETM), do ktorého sa môžu zapojiť všetky mestá v Európe. Tento projekt ponúka rôzne aktivity za účelom zlepšovania kvality životného prostredia a zvýšenia environmentálneho povedomia obyvateľov mesta. Ako príklad z dobrej praxe bolo vybrané mesto Prešov, ktoré realizovalo konkrétne vlastné aktivity v rámci ETM.

Kľúčové slová: Európsky týždeň mobility, kvalita životného prostredia,...

ABSTRACT:

Aim of this article was to describe potential uses of international environmental project - European Mobility Week (EMW), which is open to all cities in Europe. This project offers a variety of activities to improve environmental quality and increase the environmental awareness of the city. As an example of good practice were selected Prešov, which implemented its own specific activities within the EMW.

Key words: European Mobility Week, environmental quality,...

ÚVOD

Európsky týždeň mobility umožňuje miestnym samosprávam a organizátorom prostredníctvom rôznych aktivít poukázať na potrebu zlepšiť kvalitu životného prostredia, v ktorom žijeme a zároveň tak podporiť využívanie alternatívnych spôsobov dopravy, zvýšiť povedomie občanov o vplyve rôznych spôsobov dopravy na životné prostredie, apelovať na občanov, aby v maximálnej možnej miere využívali ekologické a nemotorové druhy dopravy, ako aj verejnú dopravu namiesto individuálnej automobilovej dopravy. Kvalita životného prostredia je dôležitá pre všetkých obyvateľov mesta. Je jedným z hlavných ukazovateľov, ktoré určujú, či je mesto zdravým mestom pre život, či sa v ňom býva príjemne a či v ňom môžu vyrastať a bývať naše deti.

1 PROJEKTY EURÓPSKY DEŇ BEZ ÁUT A EURÓPSKY TÝŽDEN MOBILITY

Európsky deň bez áut, ktorý sa prvýkrát uskutočnil vo Francúzsku v roku 1998, vznikol v roku 2000 na podnet Európskej komisie pre životné prostredie Margot Wallströmovej. Počas tejto akcie majú európske mestá príležitosť ukázať, akým spôsobom riešia otázky životného prostredia. Jeden deň v roku - 22. september - tak môžu orgány miestnej samosprávy predstaviť svoje mestá v inom svetle a urobiť kľúčové kroky, ktorých hlavným cieľom je obmedziť automobilovú dopravu v niektorých častiach mesta, podporiť využívanie udržateľným spôsobom a zvýšiť povedomie o dopadoch na životné prostredie.

Každý rok od roku 2002 je celý týždeň od 16. - 22. septembra venovaný udržateľným spôsobom dopravy. *Európsky týždeň mobility* dáva príležitosť k usporiadaniu najrôznejších aktivít a umožňuje mestským úradom, organizátorom a asociáciami:

- podporiť politické prístupy, iniciatívy a najlepšie postupy v oblasti udržateľnej mestskej dopravy,
- zvýšiť povedomie verejnosti o škodách, ktoré v súčasnosti ovplyvňujú prevádzku v mestách v oblasti životného prostredia a kvality života,
- vytvoriť fungujúce partnerstvá s miestnymi investormi,
- štát sa zúčastňuje celoeurópskej kampane s jednotným cieľom a spoločnou identitou za účasti ďalších miest,
- zdôrazniť záväzok mestských úradov a podporovať politiku trvale udržateľnej mestskej dopravy,
- predstaviť nové politické stratégie a opatrenia.

Už počas prvého ročníka sa Európsky týždeň mobility (ETM) stal skutočne európskou záležitosťou - v roku 2002 sa iniciatívy zúčastnilo 320 mestských úradov z 21 krajín a ďalších 111 miest ju podporilo. Od tej doby neprestal rásť záujem verejnosti o túto aktivitu. Postoj verejnosti k ETM je veľmi zaujímavý - viac ako 80% opýtaných považuje tento nápad za dobrý. Väčšina taktiež uznáva, že ETM účinný a pomáha v boji proti škodlivosti áut v mestách a veľká väčšina by dokonca uvítala, keby táto akcia bola organizovaná častejšie.

V roku 2007 sa ETM zúčastnilo 2020 miest a obcí, čo predstavuje o 53% viac ako v roku 2006. Celkom sa do ETM zapojilo 200 miliónov ľudí z 37 krajín.

Základom celého projektu sú tri hlavné trvalo udržateľné spôsoby dopravy a spojenie medzi nimi (tzv. intermodalita). Ide o:

- verejná doprava	- bicyklovanie	- pešia chôdza
- riadenie mobility	- zodpovedné využívanie áut	- voľný čas
- nakupovanie	- pohyb a zdravie	- zelené cesty

A) VEREJNÁ DOPRAVA

Pohodové dochádzanie do práce je spojené s dostupnosťou verejnej dopravy pre podniky a úrady ich kvalita, podpora (novej) ponuky verejnej dopravy, dostupné informácie o verejnej doprave pre cestu do práce a finančné ponuky pre využívanie verejnej dopravy. Môžu byť zrealizované nasledovné aktivity:

- Dohodnúť s prepravcom novú zastávku v blízkosti výrobnjej spoločnosti alebo firmy miestneho významu.
- Poskytnúť finančnú podporu verejnej hromadnej doprave (zľavnené predplatené cestovné lístky, náhrady).
- Pokúsiť sa zabezpečiť náhradný odvoz domov pre tých, ktorí používajú osobné automobily (carpooling) a pre užívateľov verejnej hromadnej dopravy, aby mali istotu, že sa za každých okolností dostanú domov.
- Podporiť intermodalitu (kombinácia dopravných prostriedkov pri preprave do miesta určenia) tým, že sa počas týždňa vytvoria optimálne spojenia medzi rôznymi spôsobmi dopravy.

- Podporovať plánované akcie na pravidelných trasách verejnej dopravy.
- Zvýšiť využívanie verejnej dopravy a jej pozitívne dopady na životné prostredie.

B) BICYKLOVANIE

Cyklistika súvisí so všetkými aspektami, s ktorými sa vytvára "obyvateľné mesto". Bicykel šetrí čas a energiu, neprodukuje ani hluk, ani znečistenie. Prispieva k udržateľnej mobilite a verejnému blahu, je efektívne a zdravé.

- Po porade s miestnym cyklozdužením zriadiť na rušnom a navštevovanom mieste pri mestskom úrade kanceláriu alebo stánok s informáciami pre cyklistov, ktorí budú k dispozícii ako pre zamestnancov, tak i pre verejnosť.
- V spolupráci s miestnym cyklistickým združením pripraviť tzv. "rodičovskú" schému. To znamená, že nový "cyklista" by šiel do práce na bicykli so svojím rodičom.
- Zorganizovať deň "*Ísť do práce na bicykli*", ktorý ponúkne všetky možné druhy ponúk pre dochádzanie, aby v daný deň šli na bicykli.
- Zorganizovať "*Súťaž pre dochádzajúcich*" - preteky medzi najpoužívanejšími dopravnými prostriedkami (osobný automobil, verejná hromadná doprava, motocykel, chôdza, bicykel), aby sa ukázalo, že bicykel je nielen lacnejší, najlepší pre životné prostredie, najzdravší, ale taktiež aj najrýchlejší dopravný prostriedok.
- Ponúknuť tým, ktorí pôjdu do práce na bicykli, cestou alebo v ciele raňajky.
- Usporiadať módnú prehliadku cyklistického oblečenia, pre zamestnancov pripraviť podnikový cyklistický odev (vestu s podnikovým logom atď.).
- Mesto by mohlo odmeniť podniky, ísť v ústrety cyklistom, udeliť im diplom.
- Šíriť medzi verejnosťou informácie o bezpečných trasách pre cyklistov pre dochádzanie do práce (v spolupráci s mestskou políciou alebo útvarom mestského dopravného plánovania).

C) PEŠIA CHÔDZA

Ulice sú miestom, kde sa deti učia spoznávať život. K prvému stretnutiu s realitou dochádza práve pred dverami domova, kde sa deti hrajú s kamarátmi, pozorujú dospelých alebo zažívajú prvý strach. Ulice však stále viac pripomínajú škaredé koridory plné áut, hluku alebo diaľníc. Väčšina nasledujúcich aktivít nevyžaduje žiadnu zvláštnu finančnú podporu. Tieto aktivity si nevyžadujú žiadnu dlhú či nákladnú prípravu, ich cieľom je pritaľnúť pozornosť TV, rádia a novín pri informovaní o ETM.

I. Na pešo do práce

- V spolupráci s miestnou firmou pripraviť raňajky (alebo iný druh odmeny) pre zamestnancov, ktorí chodia do práce na pešo.
- V spolupráci s miestnou firmou prehovoriť vedenie, aby odmenilo zamestnanca, ktorý chodí do práce pešo napríklad tým, že im preplatí dve minúty denne navyše (dve minúty za deň sa rovnajú 10 hodinám za rok) alebo im dať jeden deň voľna navyše.
- Navrhnete firmám a organizáciám, aby odmenili upratovaciu čatu, ktorá sa stará o upratovanie chodníkov v okolí budov.
- Navrhnete zástupcom firiem, aby pretvorili svoje parkoviská áut tak, že po dobu ETM na nich budú mať prednosť chodci a že budú pre ľudí bezpečné.
- Ak sa niekto z vedenia podniku prejde po uliciach okolo budov podniku a k blízkej zastávke autobusu a stanici vlaku alebo metra, nech posúdi dostupnosť verejnej dopravy.
- Spolupracovať s ostatnými podnikmi v okolí a spoločne financovať pravidelné odstraňovanie graffitov vo svojom susedstve.
- Informovať občanov o bezpečných peších trasách.

II. Ulice pre život

- Zorganizovať pre vedenie mesta prechádzku, počas ktorej si budú môcť prehliadnuť niektoré časti mesta a všimnúť si hlavné nedostatky (graffity, porušená dlažba, odhodené odpadky, psie výkaly,...).
- V zanedbaných uliciach vysadiť stromy.
- Slávnostne odhaliť nejaké umelecké dielo či pamätnú tabuľu alebo usporiadať krátkodobú výstavu sôch pozdĺž ulice, kde je dostatok miesta a pri otvorení usporiadať slávnosť.
- Otvoriť slávnostne novú obytnú zónu s maximálnou povolenou rýchlosťou 20km/h alebo 30km/h.

D) RIADENIA MOBILITY

Riadenie mobility je prístup orientovaný na dopyt, ktorého cieľom je zmeniť dopravný vzorec v prospech trvalo udržateľných spôsobov dopravy, ako je cyklistika, vzájomná dohoda motoristov jazdiť pravidelné trasy striedavo v aute jedného z nich (car pooling), tradičná verejná doprava a nové, flexibilné dopravné opatrenia - ako miestne autobusy s flexibilnými trasami, doprava reagujúca na dopyt, obecná doprava, zdieľané taxi, zdieľanie automobilov (car sharing - účastníci si môžu požičať auto pre nutné zvezenie, potom ho odstavia na vyznačenom mieste a zaplatia poplatok - výhodou je, že si nemusia auto kupovať), služby záchytných parkovísk Park and Ride, mestská dodávka nákladu a drobného tovaru atď.

Riadenie mobility sa stáva rozhodujúcim prvkom pre udržateľný rozvoj miest. K tomuto novému prístupu patrí i nadviazanie nových partnerstiev, využíva sa celá rada nových foriem podpory alternatívnych foriem dopravy, podporujú sa zmeny v postojoch a chovaniach občanov. Tieto prostriedky sú obvykle založené na informáciách, komunikácii, organizácii a koordinácii a vyžadujú si propagáciu.

Riadenie mobility sa už niekoľko rokov realizuje v niekoľkých európskych štátoch na celoštátnej, regionálnej, mestskej a miestnej úrovni. Skúsenosti v priebehu týchto rokov ozrejmili, ktoré aspekty riadenia mobility sú rozhodujúce. Jedným z nich sú partnerstvá so spoločnosťami. Podniky a školy by mali začať obmedzovať svoj vplyv na životné prostredie. Môžu podniknúť výskum a zostaviť plán na riešenie, v ktorom sa zamerajú na organizáciu dopravy. Mestské úrady môžu začať nadviazovať partnerstvá s podnikmi a uplatňovať plány zamerané na mobilitu počas ETM.

E) ZODPOVEDNÉ VYUŽÍVANIE ÁUT

V tomto prípade možno uvažovať o širokej ponuke aktivít od znižovania emisií, ktoré priamo ovplyvňujú kvalitu ovzdušia a zvyšovanie počtu cestujúcich v jednom aute po bezpečnú a ohľaduplnú cestu tak, aby pohyb tých, ktorí auto nevyužívajú, bol obmedzený čo najmenej.

Akcie nemusí organizovať len mestský úrad, ale taktiež môžu byť organizované spolu s miestnymi partnermi.

- nižšia spotreba paliva a ekojazda,
- "dajte autu voľno",
- car sharing / car pooling,
- parkovanie,
- zodpovedné používanie auta pri ceste do práce i v práci,
- ekologické autá.

F) VOĽNÝ ČAS

Aj počas trávania voľného času a nákupov, pri ktorých väčšina ľudí taktiež používa auto, je možno využiť pri týchto cestách alternatívne dopravné prostriedky. Ľudia by mohli začať objavovať krásy miest a okolia z iného pohľadu ako z okna áut. Je dobré spolupracovať s miestnymi obchodníkmi, ktorí tu zároveň môžu propagovať svoje služby a ponuky.

I. Objavte znovu vaše mesto

- Ponúknuť k prehliadkam mesta špeciálne vláčiky.
- Požiadat' turistických sprievodcov alebo miestne turistické kluby, aby zorganizovali prehliadky so sprievodcom.
- Zorganizovať pešie výlety. Potenciálnymi partnermi sú obchody a spoločnosti špecializované na športové výrobky, obchodníci, školy, združenia atď.
- Umožniť hoteliérom napojiť sa na verejnú dopravu, prenajímať bicykle alebo zaviesť systémy zdieľania automobilov.

II. Akcie pre zábavu

- Požiadat' združenie, školy, firmy, aby zorganizovali raňajky zdarma alebo piknik počas dňa.
- Ponúknuť ľuďom pre spustenie koncerty, divadla, pouličné predstavenia, umelcov, klaunov pod šírym nebom.
- Ponúknuť ľuďom voľný priestor na tzv. "múre pravdy", kde budú môcť vyjadriť svoje názory.
- Požiadat' miestne športové kluby a obchody, aby v uliciach zorganizovali ukážky športov: futbal, tenis, (plážový) volejbal, korčuľovanie na in-line korčuľoch atď.
- Ponúknuť špeciálne spôsoby dopravy, napr. konské povozy, turistické vlaky, solárne člny atď.

G) NAKUPOVANIE

Niektorí obchodníci sa obávajú organizácie ETM, obzvlášť pokiaľ majú obchod na miestach, kde má byť uzavretá ulica či iný priestor. Preto je nevyhnutné zapojiť ich už do rannej fázy príprav a podnietiť ich účasť na organizácii. Mohli by sa využívať tieto nasledujúce aktivity:

- Ponúknuť možnosť prezentácie pre obchodníkov. Obchodníci môžu informovať verejnosť, ako sa do ich obchodu v centre mesta možno dostať bez použitia automobilu. Materiál môže taktiež uvádzať ďalšie informácie o obchode alebo o meste.
- Vyrobiť papierové sáčky a rozdať ich obchodníkom. Na jednej strane by sa opakoval európsky symbol akcie, na druhej strane by šlo o propagáciu obchodov v centre mesta.
- Vytvoriť priestor pre dodávku tovaru. Priestor alebo parkovisko umiestnené mimo oblasti bez áut/centrum mesta by bolo vyhradené pre dodávku tovaru určené do obchodov. Tovar tak prevezmú ekovozidla a doručia ich do obchodov.
- Zriadiť dodávkovú službu pre zákazníkov pomocou elektromobilov. Malo by sem patriť odvezenie nákupov na parkoviská atď.
- Zaviesť "Dodávkovú službu s nulovými emisiami". Môže byť zriadený predajný priestor pozostávajúci zo stánku neustále obsluhujúcim personálom, ktorý je vybavený chladničkami na skladovanie mrazeného tovaru. Spojenie medzi obchodmi a zákazníkmi zabezpečia dodávkové bicykle.
- Rozdávať v obchodoch cestovné lístky MHD. Počas ETM, pričom predtým by obchody v centre mesta ponúkali svojim zákazníkom cestovné lístky MHD platné počas celého dňa.
- Vyzvať obchodníkov z centra mesta, aby zorganizovali lotériu, pričom by výhry súviseli s témou týždňa napr. bicykle, kolieskové korčule atď.

- Podnietiť obchodníkov, aby zabrali verejné priestory. ETM sa nesmie zmeniť na obrovskú komerčnú akciu organizovanú len pre marketingové účely. Mestské úrady by však mohli podporiť obchodníkov pri využití verejného priestoru ako sú terasy, stánky na chodníkoch atď.

H) POHYB A ZDRAVIE

Keď sa hovorí o životnom prostredí, ide zväčša väčšinou o znečistenie miest a obcí, ktoré je spôsobené klimatickými zmenami a znečistením ovzdušia. Zároveň dochádza k zvyšovaniu počtu automobilov na cestách, čo s narastajúcou mestskou dopravou spôsobuje zhoršujúcu sa kvalitu života obyvateľov miest (hluk, znečistenie ovzdušia, stres, atď.). Odvetvie dopravy je zodpovedné za 40% emisií CO₂ v Európe, pričom väčšina emisií pochádza z diaľničnej dopravy. Emisie z dopravy neustále rastú rýchlejšie ako z akéhokoľvek iného odvetvia. Zdravotné následky dopravy ovplyvňujú väčšinu obyvateľstva a predovšetkým najzraniteľnejšie skupiny, medzi ktoré patria deti a seniori. Vplyv dopravy na ľudské zdravie je dobre známy, patrí sem na jednej strane hluk z dopravy a na druhej strane celá rada chorôb (respiračné a kardiovaskulárne), ktoré vyvoláva nárast automobilovej dopravy. Mestá by mali usporiadať vzdelávacie akcie a využiť k tomu rôzne organizácie:

- Sieť monitorujúca kvalitu ovzdušia by mohla predviesť prístroje merajúce kvalitu ovzdušia a hluk.
- Požiadat' štátnu/mestskú políciu a strediská technickej kontroly automobilov, aby na parkoviskách ponúkali testy vozidiel na znečisťovanie životného prostredia.
- Informovať občanov o tom, kde v meste sa meria kvalita ovzdušia a aké sú namerané údaje.
- Oboznámiť občanov mesta o tom, čo mesto pripravuje v oblasti znižovania hluku a zlepšovania kvality ovzdušia do budúcnosti.
- Oboznámiť občanov formou besied alebo športových podujatí o výhodách chôdze a cyklistiky.

I) ZELENÉ CESTY

Ide o komunikácie vyhradené výlučne pre nemotorové dopravné prostriedky vytvorené integrovaným spôsobom, ktoré zlepšujú kvalitu životného prostredia i kvalitu života v okolitej oblasti. Tieto komunikácie by mali spĺňať normy, ktoré určujú ich šírku, sklon a povrchovú úpravu a mali by zabezpečovať ich príjemné a bezpečné využívanie pre všetkých. (Deklarácia z Lille zo dna 12.septembra 2000)

I. Zvýšenie povedomia

- Zorganizovať pešie/cyklistické výlety alebo pikniky pre všetkých užívateľov na existujúcich i dosiaľ nevybudovaných cestách za prítomnosti zástupcov miestnej samosprávy. Zelené cesty sa tak stanú centrom pozornosti:
 - pre všetkých občanov, obzvlášť so zameraním na osoby so sníženou pohyblivosťou (telesné postihnutie, deti, starší ľudia),
 - pre umelcov, športovcov, politikov, osobnosti miestneho významu,
 - pre predaj použitých bicyklov "second hand",
 - pre zábavné akcie (divadlo alebo hudba),
 - pre svoje náučné chodníky, ktoré umožnia ľuďom objaviť kultúrne a prírodné dedičstvo, gastronómiu a podobne na chodníkoch a v ich okolí,
 - v rozhlasovom vysielaní a v TV.
- Projekty: "*Adoptujte si zelený chodník*" a "*Naša zelená cesta*", ktorej sa môžu zúčastniť školy, triedy alebo miestni občania, aktivity môžu zahŕňať umenie, fotografie, poéziu a pod.
 - využitie zeleného chodníka pre výuku matematiky, zemepisu, miestnej histórie, životného prostredia v prírode,

- zorganizovanie dobrovoľného upratovania zelených chodníkov,
- navštíviť zelený chodník so zástupcami miestnej samosprávy,
- vytvoriť skupinu "*Priatelía zeleného chodníka*" z radov dobrovoľníkov (pre bezpečnosť, čistotu, propagáciu, usporiadanie aktivít atď.).

II. Zelené cesty - iný spôsob cestovania v súlade so životným prostredím

- prírodné dedičstvo; prechádzky/cyklistické stretnutia so sprievodcom so zameraním na vegetáciu typickú pre jednotlivé zelené chodníky, pozdĺž vodných tokov, v lesoch, tabule s popisom, informačný balíček o prírodnom dedičstve,
- miestne dedičstvo - ochrana každodenného života, ktoré sa nachádza pozdĺž chodníkov (odpočívadla, železničná signalizácia, inštalácia umeleckých diel pozdĺž chodníkov),
- objavovanie svojho mesta vďaka zeleným chodníkom - organizované výlety: východzie body pre výlety do prírody.

2 HODNOTENIE REALIZOVANÝCH AKTIVÍT

Mestské úrady by mali vykonať miestny monitoring, aby bolo možné porovnať sa na miestnej, celoštátnej alebo európskej úrovni. Monitorovať by sa mala kvalita ovzdušia, hluk, dopravné prúdy a zároveň by sa mali získať i názory verejnosti.

I. Kvalita ovzdušia

V oblasti bez áut i mimo nich možno nainštalovať pevné a mobilné senzory a merania by sa mali realizovať niekoľko dní, aby bola možná komparatívna analýza. Na to, aby sa zabezpečilo platné porovnanie, merania budú musieť byť urobené v konkrétnych dňoch s podobnými meteorologickými podmienkami.

Účastníci mesta, ktorí nevlastnia zariadenia k sledovaniu ovzdušia, by sa mali pokúsiť získať od miest, ktoré sa týchto aktivít nezúčastňujú alebo od miest, ktoré vlastnia viac zariadení ako potrebujú.

II. Hluk

Zariadenie k meraniu hluku možno nainštalovať do oblasti bez áut i mimo nich, aby sa zmeral dopad na hladinu hluku počas dňa. Pre účely komparatívnej analýzy by sa mal hluk monitorovať niekoľko dní. Užitočné rady a pomoc s metodológiou môže poskytnúť niekoľko organizácií napr. miestne zdravotnícke úrady.

III. Dopravné prúdy a využívanie verejnej dopravy

Vo vnútri oblastí bez áut i mimo nich by sa mali monitorovať: počty užívateľov verejnej dopravy, motorizovaná doprava, cyklisti, chodci, využívanie parkovísk.

Pre účely komparatívnej analýzy by monitorovanie malo prebiehať niekoľko dní. Odbornú a logistickú pomoc môže zvyčajne poskytnúť miestna diaľničná správa a mestské dopravné úrady.

IV. Verejná mienka

Pre posúdenie reakcie verejnosti možno urobiť ciele prieskumy. Prieskum je možné realizovať medzi niekoľkými konkrétnymi skupinami:

- obyvatelia celého mesta,
- ľudia cestujúci do oblastí bez áut,
- obyvatelia oblastí bez áut,
- obchodníci v oblastiach bez áut,
- zákazníci obchodníkov,
- ľudia pracujúci v oblastiach bez áut.

Pri vyhodnocovaní by mali byť použité dotazníky a metodológia tak, aby sa zabezpečila konzistentnosť medzi rôznymi prieskumami vykonanými na miestnej úrovni.

Miestni obchodníci by mohli po dohode sledovať a oznámiť organizátorom:

- počet zákazníkov v obchodoch v oblastiach bez áut,
- počet zákazníkov v odľahlých supermarketoch,
- obrat v spolupráci s Obchodnou a priemyselnou komorou a obchodníkmi.

3 REALIZOVANÉ AKTIVITY V MESTE PREŠOV A ICH VYHODNOTENIE

Mesto Prešov sa v roku 2009 zapojilo do Európskeho týždňa mobility už po štvrtýkrát. ETM sa stáva už tradičnou akciou a každoročne sa snaží Mestský úrad v Prešove v spolupráci s partnerskými organizáciami pripraviť pre občanov rôznorodý celotýždenný program.

Cieľom celoeurópskej akcie týždňa mobility bolo poukázať na potrebu zlepšiť kvalitu životného prostredia a podporiť využitie alternatívnych spôsobov dopravy. Počas siedmich septembrových dní bolo pripravených niekoľko akcií, ktorých hlavnou myšlienkou bolo propagovať alternatívnu formu dopravy, najmä využitie dopravy vlastnou silou a taktiež mestskú hromadnú dopravu. Počas týždňa mobility boli pripravené aj akcie pre deti, ktoré sa mohli učiť dopravnú výchovu na dopravnom ihrisku, či vymyslieť logo ETM, ktoré by charakterizovalo Prešov, alebo mohli športovať na medzinárodnom atletickom mítingu žiakov či detskom cyklo maratóne.

Vyvrcholením celého týždňa bol „Deň bez áut“. V tento deň bola preprava mestskou hromadnou dopravou zadarmo.

Prehľad podujatí realizovaných v roku 2009:

Medzinárodný atletický míting žiakov ZŠ „Citius-Altius-Fortius“

Do akcie boli zapojení žiaci z Poľska – Nowy Sacz a Maďarska – Nyiregyháza, ktorí súťažili v atletických disciplínach.

Dopravná výchova žiakov na dopravnom ihrisku

Mestskí policajti v úlohe učiteľov dopravnej výchovy mali naučiť žiakov ZŠ ako sa správať na cestách, aké prostriedky bezpečnosti používať, čo môžeme a čo musíme, ak sme účastníkmi cestnej premávky a pod.

„Do mesta inak“ – netradičné dopravné prostriedky na pešej zóne

Cieľom akcie bolo prísť do centra mesta na netradičnom dopravnom prostriedku a zapojiť sa do súťaže o zaujímavé ceny. Prednosť mali nemotorové a ekologické dopravné prostriedky.

Propagačná jazda na novej cyklocestičke Bikoš za účasti primátora mesta

Účastníci si mohli vyskúšať nový cyklistický chodník na bicykli, korčuliach, kolobežke alebo behom na vlastných nohách.

„MAXimálne v pohybe“ – prekážková dráha pri MAX-e

V zábavno-obchodnom centre MAX mohli návštevníci absolvovať zaujímavú prekážkovú dráhu za pomoci vlastnej pohonnej sily. Zaujímavosťou akcie bolo, že pritiahli rôzne cieľové skupiny: korčuliarov, skateboardistov, chodcov, mamičky s kočíkmi, deti na trojkolkách či bicykloch.

„Primátorský výstup na Stráž“ – turistická vychádzka

Primátorský výstup na najvyšší vrch v najbližšom okolí Prešova „Stráž“ za účasti primátora.

Cestovanie mestskou hromadnou dopravou zdarma počas celého dňa 22.9.2009

Všetci cestujúci mohli počas celého dňa 22.9.2009 využiť bezplatné cestovanie v celej sieti mestskej hromadnej dopravy v Prešove.

Detský cyklomaratón, in-line korčuliari, aktivity zdravotne postihnutých v okolí mestskej haly

- cyklomaratón – trasa okolo rieky Torysa,
- in-line aktivity – na in-line korčuliach na cyklistickom chodníku,
- aktivity pre zdravotne postihnutých občanov, do ktorých sa môžu zapojiť aj všetci ostatní – priestore parkoviska pred mestskou halou.

Počas celej akcie bola zabezpečená zdravotná starostlivosť účasťou pracovníkov Červeného kríža a doprovod polície k mestskej hale.

ZÁVER

Mesto Prešov pripravilo obsahovo zaujímavý program ETM pre všetky cieľové skupiny, ktoré sa mohli zapojiť do týchto aktivít počas celého týždňa či už priamo (ako účastník - súťažiaci) alebo nepriamo (ako divák). Čo sa týka sledovania merateľných výstupov, a teda konkrétnych dopadov na kvalitu životného prostredia v centre mesta Prešov, kde sa väčšina aktivít konala, neboli vôbec zrealizované merania kvality ovzdušia, hluku či dopravná vyťaženosť na vybraných dopravných tepnách. Z tohto pohľadu možno hodnotiť fakt, že predmetné realizované aktivity mali skôr väčší význam z hľadiska verejnej mienky – zvýšenia environmentálneho povedomia počas celého týždňa ETM, avšak nepriniesli výrazný merateľný efekt, ktorý by znamenal aspoň čiastočné zlepšenie súčasného stavu kvality životného prostredia v centre mesta Prešov. Za výrazné pozitívum možno považovať aktivity zamerané na edukáciu detí resp. reedukáciu dospelých, ktoré môžu priaznivo ovplyvniť environmentálne myslenie ľudí v budúcnosti.

Existencia ETM ako aj Európskeho dňa bez áut je optimálny začiatok ako by sa mestá mohli popasovať s myšlienkou zlepšovania kvality životného prostredia. Už to, že existuje medzinárodná organizácia, ktorá celý projekt zastrešuje, poskytuje cenné rady i praktický manuál, je prvým krokom, aby sa tak stalo. Je však potrebné, aby mestá aktivity realizovali cielene, a zároveň tak merali ich výsledné efekty, ktoré sú osobitne špecifické pre každé mesto a ich obyvateľov.

POUŽITÁ LITERATÚRA

- [1] JURČIŠINOVÁ, J.: Podpora zdravej a ekologickej prepravy. In: Prešovský magazín Kultúrno-spoločenský mesačník. 9-10/2009, Prešov: Lantana, 2009, s.8 – 9.
- [2] Európsky týždeň mobility 2009. Dostupné na: <http://www.zodpovednepodnikanie.sk/podujatia-konferencie/europsky-tyzden-mobility-2009/> Zverejnené: 8.9.2009
- [3] Prešov má novú pešiu zónu. Dostupné na: <http://www.presov.sk/portal/?c=12&id=11750> Zverejnené: 16.9.2009
- [4] Týždeň bez áut. Dostupné na: <http://korzar.sme.sk/c/5020437/tyzden-bez-aut.html> Zverejnené: 17.9.2009
- [5] Zapojte sa do "Európskeho týždňa mobility!" Dostupné na: <http://www.presov.sk/portal/?c=12&id=11708> Zverejnené: 16.9.2009
- [6] <http://www.etm.arr.sk/page.php>
- [7] <http://www.mobilityweek.eu/All-documents>

RUSKO, M. – BALOG, K. [Eds.] 2008:

Manažérstvo životného prostredia 2008 ▼ ▲ ▼ Management of Environment '2008

Zborník z VIII. konferencie so zahraničnou účasťou konanej 5.-6.12. 2008 v Bojniciach

Proceedings of the International Conference, Bojnice, December 5 - 6, 2008.

Žilina: Strix et VeV. Prvé vydanie. ISBN 978-80-89281-34-3.

ADRESA AUTORA:

Ing. Jaroslav DODECKÝ, Katedra manažmentu, Fakulta manažmentu, Prešovská univerzita v Prešove, Ul. 17. novembra, 08001 Prešov, E-mail: dodecky@unipo.sk

RECENZENT:

Doc. Juraj TEJ, PhD., Katedra manažmentu, Fakulta manažmentu, Prešovská univerzita v Prešove, Ul. 17. novembra, 08001 Prešov, E-mail: tej@unipo.sk